

Honoré de Balzac (20. 5. 1799 Tours – 18. 8. 1850 Paříž)

Francouzský spisovatel (prozaik) a novinář, významný představitel literárního **realismu**.

Honoré de Balzac přišel na svět v **měšťanské rodině** jako syn 53letého otce (jenž zbohatl za Velké francouzské revoluce jako vojenský zásobovatel) a jeho 21leté manželky. Balzacovo rodné město **Tours** patří mezi historicky i kulturně nejproslulejší francouzská města.

V letech 1807 – 1813 Balzac pobýval v internátní klášterní škole a pak přesídlil do Paříže: 1814 – 1816 tam absolvoval gymnasiální studia (vždy byl vzpurným žákem) a v letech **1816 – 1819 vystudoval na Pařížské univerzitě práva**. Krátce pracoval jako notář, ale záhy uprchl k nejisté, ovšem pro něj lákavé **spisovatelské dráze**. 8 let (**1821 – 1829**) psal – pod pseudonymy – neúspěšnou **triviální (hlavně dobrodružnou) beletrii**. Až v r. **1829** publikoval svůj **první hodnotný román**: nesl název **Šuani** a byl situován mezi stejnojmenné rojalistické povstalce, kteří za Velké francouzské revoluce bojovali proti revoluční moci.

Tehdy Balzac pojal záměr – nakonec bohatě naplněný – koncipovat svou další tvorbu jako **volný cyklus**, v němž budou zachyceny a umělecky analyzovány **všechny osobnostní a sociální typy soudobé francouzské společnosti** – cyklus posléze nazval **Lidská komedie** (název byl ironickou parafrází renesanční Dantovy *Božské komedie*).

Názorově byl Balzac spíše **konzervativní** – stranil monarchii – a to jej přivedlo k **hluboce kritickému pohledu na francouzskou společnost prvotního, primitivního porevolučního kapitalismu**, kdy se prospěchářství, prohnílost charakterů a pokrytectví na straně kariérně i komerčně úspěšných lidí doplňovaly s duševní omezeností a ztrátou životních perspektiv na straně těch, kdo nedokázali nabízené příležitosti bezohledně využít; **kladnými typy** pak zůstávají pouze ti, kteří se nehodlají s takto narýsovaným životním hřištěm smířit. **Pronikavou analýzu** skutečnosti (a smysl pro **výmluvné detaily**) Balzac spojoval s **ironickým nadhledem** a s **ostře otevřeným pojmenováváním reality**. Jako jiní velcí realisté dokázal paralelně rozvíjet jednotlivé dějové linie románového příběhu a pak je vygradovaně propojit v dechberoucím závěru. Leckteré Balzacovy výrazné **postavy procházejí** z jedné knihy do druhé, v níž však již nemusejí hrát totožnou roli.

Balzac proslul jako literární **workoholik**. Během zhruba 20 let (1829 – 1850) napsal do Lidské komedie **více než 90 románů či povídek**; pomáhaly mu až bizarní osobní zvyky, počínaje enormním množstvím vypité kávy a konče zálibou psát oděný v mnišské kutně.

Ačkoli mnoho času trávil psaním, mimo svou pracovnu byl Balzac **velmi společenský člověk**, takže četné lidské charaktery dobře poznal z vlastní zkušenosti. Počínaje léty 1829 – 1830 se stal velmi známým tvůrcem a své značné příjmy rád utrácel ve vysoké společnosti; ženy jej považovaly za značně atraktivního, mimo jiné proto, že dokázal výstižně a přitom s porozuměním zobrazovat ženské postavy.

Balzac měl řadu hmotně zajištěných **přítelkyň** (jedna z nich byla matkou jeho jediného dítěte, **dcery Marie-Caroline**), ale manželku si nakonec našel v cizině. Byla to **Ewelina Hańska** (1805 – 1882), polsko-ukrajinská hraběnka z Ruska. Byla provdána za šlechtice Wacława Hańského (1782 – 1841); šlo ovšem o disharmonické manželství, mj. proto, že všechny děti až na jednu dceru v něm zemřely. V r. 1832 Ewelina poslala Balzacovi dopis s kritickým komentářem k jedné z jeho knih. Balzac odpověděl a oba spolu udržovali téměř deset let korespondenční kontakt (se setkáním ve Švýcarsku, kdy se možná již intimně sblížili). Když Ewelina ovdověla, Balzac usiloval o sňatek s ní, a ačkoli spolu pobývali střídavě ve Francii a v Rusku, **svatba se konala až v březnu 1850** v Berdyčevě v ukrajinské části Ruska. Avšak krátce poté, co novomanželé odjeli do Paříže, **Balzac zemřel**. Smuteční projev na jeho pohřbu proslovil Balzacův přítel **Victor Hugo**, nejvýznamnější literát francouzského romantismu.

Proslulý francouzský sochař **Auguste Rodin**, považovaný za zakladatele moderního sochařství, vytvořil v 90. letech 19. století Balzacovu sochu; její věrné kopie jsou dnes v mnoha významných muzeích i galeriích celého světa, včetně Národní galerie v Praze.

Literárně hodnotné Balzacovy životopisy napsali spisovatelé **Stefan Zweig** (Rakousko; *Balzac*, 1946) a **André Maurois** (Francie; *Prométheus aneb Život Balzacův*, 1965).

V r. 1981 český prozaik **Vladimír Neff** publikoval román *Roucho pana de Balzac*, v němž si pohrává s možností, že jakýsi průměrný český spisovatel získal magickou Balzacovu kutnu.

V r. 1999 byl natočen (zčásti v České republice) dvoudílný koprodukční (Francie aj.) TV film **Balzac**: režie Josée Dayan, v titulní roli Gérard Depardieu.

Některá díla:

Romány z cyklu Lidská komedie (La Comédie humaine): jádro cyklu tvoří volná trilogie **Otec Goriot** (Le Père Goriot; 1835; TV film 2004: režie Jean-Daniel Verhaeghe, v titulní roli Charles Aznavour), **Ztracené iluze** (Illusions perdues; 1843; film 2021: režie Xavier Giannoli, hraje Benjamin Voisin, Cécile de France) a **Lesk a bída kurtizán** (Splendeurs et misères des courtisanes; 1847) (trilogií procházejí postavy mladého, autobiografického idealisty Evžena de Rastignac a sympatického zločince Vautrina aj.), dalšími romány jsou například **Šuani** (Les Chouans, 1829), **Gobseck** (1830), **Šagrénová kůže** (La Peau de chagrin; 1831), **Evženie Grandetová** (Eugénie Grandet; 1834; film 2021: režie Marc Dugain, v titulní roli Joséphine Japyová), **Sestřenice Běta** (La Cousine Bette; 1847), **Bratranec Pons** (Le Cousin Pons; 1847).

<https://www.myartprints.cz/a/french-school/portrait-of-honore-de-bal.html>

https://cs.m.wikipedia.org/wiki/Soubor:Hanska_Holz_Sowgen_1825.jpg